

ERÄÄN KIRJALLISUUSPIIRIN MUOTOKUVA

Anneli Suova
Opinnäytetyö
Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituotannon Koulutusohjelma
(240 op)
Joulukuu 2009

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä(t) Anneli Suova	
Työn nimi Erään kirjallisuuspiirin muotokuva	
Työn ohjaaja(t) Leena Krekula	Sivumäärä 39
<p>Kirjallisuuspiireillä on Suomessa yli 300 vuotta vanha historia. Nykyään ne ovat yhä suosituimpia, ainakin osittain internetin ansiosta. Ihmiset, jotka eivät muuten kohtaisi, pääsevät jakamaan mielipiteitään kirjoista ja kirjallisuudesta.</p> <p>Kirjallisuudella on monia positiivisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin. Kirjallisuuden harrastajat ovat yleensä aloittaneet lukemisen jo lapsuudessa. Lukeminen jatkuu läpi elämän jokapäiväisenä leipänä.</p> <p>Työssä tutkittiin Loviisassa 1999 aloittaneen kirjallisuuspiirin jäseniä ja pyrittiin piirtämään heidän lukijaprofiileitaan sekä kartoittamaan sitä, miten kirjallisuuspiiri oli heihin vaikuttanut</p> <p>Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen. Se toteutettiin ryhmän jäsenille tehdyillä kyselyillä ja haastatteluilla.</p> <p>Työn tuloksena voi sanoa, että kirjallisuudella on suuri merkitys elämässä ja sen käännekohtissa. Kirjallisuuspiireissä saatu jaettu lukukokemus tekee lukukokemuksesta antoisamman.</p>	
Asiasanat: kirjallisuuspiiri, lukupiiri, jaettu lukukokemus, hyvinvointi	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Programme in Cultural Management

ABSTRACT

Author(s) Anneli Suova	
Title A Potrait of a Literature Circle	
Tutor(s) Leena Krekula	Number of pages 39
<p>Literature circles and reading societies have more than 300 years of history in Finland. Nowadays they are more popular than ever, partly thanks for Internet. People who would not ever come across can share their opinions about books and literature.</p> <p>Literature has many positive influences on welfare. People who read a lot, usually start their hobby already in the childhood. Their hobby continues through the life and it becomes part of the daily life, as the daily bread.</p> <p>This research studies a literature circle, which started its activity in 1999 in Loviisa. The aim of the study is to describe what kind of readers the members were and what was the effect of the literature circle to them.</p> <p>The research was carried out by qualitative methods. The study was made by using questionnaires and interviews.</p> <p>As the result it can be concluded that literature can have a great influence on life, especially in its turning points. Sharing the opinions also makes the reading experience more rich.</p>	
Keywords: literature circle, reading society, welfare, shared reading experience	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
JOHDANTO	5
1. KIRJALLISUUSPIIRIT ENNEN JA NYT	7
2. KIRJALLISUUS JA HYVINVOINTI	9
2.1 KIRJOJEN KANSSA LÄPI ELÄMÄN	10
2.1.1 Lapsuus ja nuoruus	11
2.1.2 Aikuisikä	12
2.1.3 Elämän ilta	12
2.2 LUKEMINEN YKSIN	13
2.3 LUKEMINEN YHDESSÄ	14
3. KIRJAN ROOLI ERI ELÄMÄNTILANTEISSA	14
3.1 TERAPIA	15
3.2 IDENTITEETTITYÖ	16
3.4 ARJESSA JAKSAMINEN JA ESKAPISMI	17
3.5 OMA HUONE	18
3.6 HENKINEN KASVU	19
4. ERÄÄN KIRJALLISUUSPIIRIN TARINA	20
4.1 KOKOONTUMISET	20
4.2 KIRJAT	21
4.3 KESKUSTELUT	21
4.4 PIIRIN MERKITYS	22
5. NELJÄ KERTOMUSTA PIIRILÄISILTÄ	23
5.1 MILLAISIA LUKIJOITA	23
5.2 MITEN KIRJAT OVAT VAIKUTTANEET	27
5.3 LUKUKOKEMUKSET KIRJALLISUUSPIIRISSÄ	29
6. YHTEENVETO	31
LÄHTEET:	33
LIITTEET	35
Liite 1	35
Liite 2	38
Liite 3	39

JOHDANTO

Opinnäytetyöni aihe lähti kehittymään ajatuksesta taiteen, erityisesti kirjallisuuden ja lukemisen, vaikutuksesta hyvinvointiin. Lopulta aihe tiivistyi erään kirjallisuuspiirin tarinaksi, case-tapaukseksi. Vedin tutkimuksessa käsiteltyä kirjallisuuspiiriä Loviisassa vv. 1999-2003. Piiri sai alkunsa oman antikvariaattini tiloissa ja ryhmän jäsenet olivat pääasiassa liikkeeni vakituksia asiakkaita.

Opinnäytetyöni on laadullinen eli kvalitatiivinen. Kirjallisuuspiirissä vakituksia osallistujia oli seitsemän ja tein heille lomakehaastattelun. Vastauksia tuli neljä, odotetusti aktiivisimmilta osallistujilta. Lomakehaastattelun vastaukset olivat hiukan lyhyitä, joten täydensin niitä vielä lisäkysymyksillä. Kyselyt ja lisäkysymykset toteutettiin sähköpostin välityksellä. Näiden jälkeen tein vielä haastattelut puhelimitse, puhelut nauhoitettiin vastaajien suostumuksella.

Tutkimuksen aluksi teen pikaisen katsauksen kirjallisuuspiirien historiaan Suomessa. Valotan hiukan myös kirjallisuuspiirien nykyistä tilannetta. Tutkimuksen teoriaosuus koostuu kirjallisuuden merkityksestä hyvinvoinnille, kirjan merkityksestä elämän eri ikäkausina ja elämäntilanteissa. Ryhmäläisiltä saatua informaatiota kirjallisuuspiirien ja lukemisen merkityksestä vertaan erityisesti Tuija Saresman teorioihin teoksessa Häivähdys kauneutta. Saresman näkemys ”taide suomalaisessa arjessa” kattaa taiteen koko kirjon elämässä. Tekstiä voi kuitenkin käyttää tulkitsemaan kirjallisuuden merkitystä. Erityisesti halusin etsiä vastausta kysymykseen jaetun lukukokemuksen merkityksestä ja kirjojen vaikutuksesta eri elämäntilanteissa. Tutkimuksessani selvitän, millaisia lukijoita kirjallisuuspiiriin osallistuneet olivat ja mikä oli heidän historiansa lukijana. Lisäksi halusin selvittää, mikä vaikutus kirjallisuuspiirillä oli heille ollut. Koska kaikki piiriin osallistuneet olivat erittäin kokeneita kirjallisuuden harrastajia ja he olivat lukeneet elämässään paljon, halusin lisäksi selvittää, kuinka paljon jaettu lukukokemus voi tuoda uutta lukuharrastukseen ja mikä sen merkitys on.

Loviisan kirjallisuuspiiri oli itselleni aikoinaan hyvin tärkeä ja halusin palata tutkimaan sen vaikutuksia osallistuneisiin nyt, kun olin saanut siihen muutaman vuoden välimatkaa. Emme olleet pitäneet juurikaan yhteyttä sen jälkeen, kun muutin Loviisasta

pois. Puhelinhaastattelut todistivat sen, että puhuimme edelleen samaa kieltä. Ystävyytemme perustuu puhtaasti kirjoille. Kuuden vuoden jälkeenkin keskustelu aiheesta jatkui täysin luontevasti. Nykyään keskustelua kirjallisuudestakin käydään paljon internetissä. Silloin, kun aloittelimme kirjallisuuspiiriämme ei verkon vaikutus ollut vielä niin suuri kuin nykyään. Mielenpitojen vaihto kirjoista kirjallisuuspiiriin kautta oli valtavan tärkeä. Uskon, että kirjallisuuden harrastajille keskustelu kasvotusten on antoisampaa kuin internetin välityksellä käyty.

1. KIRJALLISUUSPIIRIT ENNEN JA NYT

Valistuksen aika 1700-luvulla toi lukemisen harrastuksena ensimmäiseksi muotiin ylhäisön ja sivistyneistön parissa. Heillä oli siihen tarvittava taito, mahdollisuus hankkia luettavaa ja ennen kaikkea: aikaa. Ruotsi-Suomi seurasi tässä lähinnä Ranskan ja Englannin esimerkkiä, ne olivat Saksaa merkittävämpiä kirjallisia maita. (Mäkinen 1997, 85.) Puhuttiin suoranaisesta `lukuvimmasta`, sana tulee saksan sanasta `Lesewust` ja ruotsin `läsefiver` tai neutraalimmin `Leselust` ja `läselust`. (emt., 1997, 16.) Lukemisesta tuli uusi tärkeä harrastusmuoto. Aiemmin lukeminen oli ollut ikävää, rituaalinomaista, ulkoa opeteltua, monelle kovaa työtä. Uudella lukemisen tavalla oli aivan toisenlaiset tavoitteet. Haettiin nautintoa, viihdettä ja tyydytettiin yksilöllistä tiedonhalua (emt., 88). Perheissä isät olivat perinteisesti toimineet esilukijoina. Kun kaunokirjallisuus rantautui Suomeen, siitä tuli erityisesti naisten lukemistoa. Samalla lukeminen alkoi siirtyä yhä enemmän yksityiseksi tapahtumaksi. (emt., 109.)

Lukemisen merkitystä muokkasivat ja lisäsivät sanomalehtien yhteistilaukset. Ensimmäisiä yhteistilauksia tehtiin Suomessa Turussa jo 1600-luvun lopulla. (emt., 86.) Romaani tuli Suomeen viimeistään 1780-luvulla (emt., 107). Lukemisen valloitusretki sijoittuu 1800-luvun alkuun. Tuolloin Suomessa käytiin ensimmäiset keskustelut lukemisen, etenkin kaunokirjallisuuden, turmiollisuudesta. (emt., 108.)

Lukemisen instituutioihin kohdistuva tutkimus on tehnyt selvän erottelun kahden instituution, lukuseuran (lukukirjaston) ja lainakirjaston välillä. Lukuseurat edustivat normia, asiallista, järkevää ja vakavaa lukemista. Lukuseuroille oli ominaista käyttää aineistona sanoma- ja aikakauslehistöä. Tyypillisesti käyttäjinä olivat miehet. Lainakirjastot olivat ennen lukuseurojen syntymistä myös ylemmän väen käyntipaikkoja. Ajan mittaan ne saivat leimansa naisista käyttäjinä ja romaaneista tyypillisenä aineistona. Ajalle tyypillinen käsitys `lukuvimmasta` tuli edustamaan nimenomaan lainakirjastoja. (emt., 110.)

Saksan vahva lukuseuraperinne on pohjoismaisen kehityksen taustalla. Ruotsi-Suomessa sanomalehtien yhteistilaukset lisääntyivät edelleen 1700-luvulla ja lukuseuroja

syntyi ainakin 20 eri paikkakunnalle. (Mäkinen 2009, 43.) Suomessa erityisesti Etelä-Pohjanmaalla oli vilkasta lukuseuratoimintaa. Se ei ole tavaton yllätys, koska se oli perinteisesti ollut oma erityisalueensa. Maakunnan yhteydet Ruotsiin ja Tukholmaan olivat jopa vilkkaammat kuin Turkuun. (emt., 40.) Snellman ja muut fennomaanit pitivät kirjastoa tärkeänä rahvaan sivistämisohjelmassa. (emt., 151.) Yhteys kansalliskirjallisuuden, kansankirjallisuuden ja kansakoulun välillä on selkeä. Na kaikki toimivat lukuhalun välittäjinä tavallisen kansan keskuudessa. (emt., 155.)

Nykyään kirjallisuus- ja lukupiirejä toimii Suomessa paljon. Nimityksiä lukupiiri ja kirjallisuuspiiri käytetään rinnakkain, merkityseroa niillä ei, tässä työssä käytetään molempia nimityksiä. Osa piireistä kokoontuu perinteisesti suhteellisen säännöllisesti kasvokkain, osa toimii internetissä. Kirjallisuuspiirien luonteeseen kuuluu, että ne ovat avoimia kaikille kirjallisuudesta kiinnostuneille. Suurin osa kirjallisuuspiirien vetäjistä on aivan tavallisia kirjallisuuden harrastajia, jotka haluavat jakaa lukukokemuksiaan ja mielipiteitään muiden kanssa. Jotkin kirjallisuuspiirit suuntautuvat tietyn tyyppiseen kirjallisuuteen, kuten Anarkistinen lukupiiri (2009) ja Marx-lukupiirit (2009). Joillakin yhdistyksillä on omat jäsenille suunnatut kirjallisuuspiirinsä, esimerkiksi Pohjois-Karjalan kirjailijayhdistys Ukri ry:llä. Vanhan kirjallisuuden päivät –sivuilla (2009) on linkki Suomen lukupiireihin, mutta se on vielä hyvin vajavainen.

Internet on laajentanut kirjallisuuspiirien toimintaa huomattavasti. Verkko mahdollistaa keskustelun sellaisten ihmisten välillä, jotka eivät muuten koskaan kohtaisi. Verkosta löytyvät myös lukupiirissä aikaisemmin käsitellyt aiheet ja keskustelut. Monet kirjallisuuspiirit toimivat internetissä blogeina. Blogien pitäjät kommentoivat kirjoja ja keskusteluun voi ottaa osaa kuka tahansa. Esimerkkeinä ammattilaisista voi mainita kirjallisuuskriitikko Hannu Marttilan (2009) kirjallisuuspiirin ja kirjoittaja, kolumnisti Kirsi Pihan (2009) lukupiirin. Aiheen ajankohtaisuudesta kertoo myös se, että kulttuuritoimittaja Suvi Ahola tekee parhaillaan kartoitus- ja tutkimustyötä lukupiireistä. Hänen työstään tulee ensimmäinen kattava esitys Suomen nykyisten lukupiirien tilasta. Myös monilla kustantajilla toimii omia lukupiirejä: esimerkiksi WSOY:llä ja Otavalla on omansa. Sivuilta löytyy myös ohjeita oman lukupiirin perustamista varten.

Internet on vapauttanut keskustelua jokaisella elämän alueella. Näin myös kirjallisuudessa. Nimimerkin suojasta ja näppäimistön takaa uskalletaan tuoda julki omia mielipiteitä vapaammin.

2. KIRJALLISUUS JA HYVINVOINTI

Kulttuurilla on paljon positiivisia vaikutuksia hyvinvointiin. Kulttuuri ja taide-elämykset synnyttävät emootioita. Syntyneet emootiot vaikuttavat aivoissa ja tasapainottavat niiden toimintaa. Ihmismielen, aivotoiminnan ja elimistön toimintaa säätelevän järjestelmän pysyvä tasapaino sosiaalisen ympäristön kanssa on hyvinvointia ja terveyttä. (Hyypä & Liikanen 2005, 50.)

Kirjallisuuden merkitystä kokijan elämälle on tutkittu empiirisesti. Kirjallisuuden reseptiotutkimuksissa on tultu siihen tulokseen, että teosten merkityksessä on kyse paljon muustakin kuin rationaalisesta ja esteettisestä tulkinnasta. Lukija liittyy teokseen elämänhistoriallisia, emotionaalisia ja eettisiä odotuksia. (Eskola 1998, 26.) Vuonna 1995 järjestettiin taiteentekijöille kirjoituskilpailu Elämysten jäljillä. Kilpailu oli osa Rakkaudesta taiteeseen –tutkimusta. (emt., 27.) Rakkaudesta taiteeseen on yksi Jyväskylän yliopiston nykykulttuurin tutkimushankkeita. Siinä paneudutaan ihmisten taide-elämyksiin ja niiden vaikutuksiin sellaisina kuin kokijat ja tekijät niitä itse arkielämässään kuvaavat. (Jyväskylän yliopisto 2009.) Kirjallisuus nousi kilpakirjoituksissa suosituimmaksi alueeksi. Kirjallisuudella tarkoitettiin sekä lukemista että omaa kirjoittamista. Kirjoittajista 70% mainitsi teksteissään kirjallisuuden. (Eskola 1998, 36.) Saresma tutkii kirjassaan Häivähdys kauneutta ns. tavallisten suomalaisten taidekäsityksiä ja taiteen roolia elämässä. Taide tuo ihmisille häivähdyksen jostain paremmasta. (Saresma 2002, 10.) Useille elämäkertakirjoittajille taide on elinikäinen kumppani, voimanantaja – elämäntapa. Viisissäkymmenissä oleva nainen kirjoittaa: ”Runot kirjoitettuna antavat minulle rajattoman liikkumavapauden. En osaa kuvitella elämää ilman runoja. Runot eivät ole vain intohimoni, ne ovat koko elämä.” (emt., 60.)

Kirjallisuus palvelee hyvinvointia monella eri tasolla. Se antaa näköalan uusiin maailmoihin. Kirjojen avulla pääsee pois todellisuudesta ja samalla voi suhteuttaa omaa elämää. Jokaisen taidekokemus on ainutkertainen. Taidekokemukset eivät ole koskaan

muuttumattomia. Emme koskaan pääse irti omasta kokemusmaailmastamme tai elämäntilanteestamme. Halusimme tai emme, oma henkilökohtainen maailmamme vaikuttaa aina. Jokainen lukukerta tuo kirjaan uudenlaista näkökulmaa, koska elämämme ei koskaan pysähdy. Uudenlaisen lukukokemuksen voi saada oman henkisen kasvun ja muuttuneen elämäntilanteen kautta. On kirjoja, jotka vaativat aikaa ja yksinäisyyttä. Lukeminen yksinäisyydessä, oman itsen keskellä, on rauhoittava ja omaa mieltä avartava kokemus. Toisaalta kirjasta keskusteleminen voi olla hyvin hedelmällistä. Sama kirja voi antaa hyvin erialisia tulkintoja samallekin ihmiselle elämäntilanteesta riippuen. Yksi kirja monelle eri ihmiselle tuo moninkertaisen näkemysten kirjon.

2.1 KIRJOJEN KANSSA LÄPI ELÄMÄN

Harrastuksena kirjallisuus on sellainen, että se on helppoa aloittaa missä elämänvaiheessa tahansa. Usein kirjallisuuden harrastus alkaa kuitenkin jo lapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. (emt., 35.)

Suomalaiset eivät valitettavasti ole yhdenvertaisessa asemassa kulttuuritarjonnan suhteen. Asuinpaikkakunnalla on suuri merkitys. Teatteriin, konserttiin tai taidenäyttelyyn pääsy ei ole lainkaan itsestään selvää jokaisella paikkakunnalla. Kirjastot ovat kuitenkin kaikkien ulottuvilla. Näin laman aikana toivoo jälleen kerran, että juustohöylä ei iskisi kirjastopalveluihin. Kirjastot ovat edelleen paikkoja, joihin kuka tahansa voi mennä ilman rahaa viettämään aikaa kirjojen parissa. Kirjastojemme henkilökunta on osaavaa, palvelualtista ja ystävällistä, sinne on helppo mennä.

Suomessa on maailman eniten lukutaitoisia. Taitoa myös käytetään: 70 % yli 10-vuotiaista on lukenut vähintään yhden kirjan viimeisen ½ vuoden aikana (Hyypä ym 2005, 72.) Vuonna 1991 melkein jokainen 10-14 -vuotias sanoi käyneensä kirjastossa viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana. Tytöt ja naiset ovat kirjastonkäyttäjinä poikia ja miehiä ahkerampia. Vuonna 1997 joka toisella suomalaisella oli kirjastokortti ja asukasta kohti kirjoja lainattiin 20 vuodessa. Määrä on kansainvälisestikin hyvin korkea. (Eskola 1999, 147.)

2.1.1 Lapsuus ja nuoruus

Lapsuuskodilla on suuri merkitys suhtautumisessa taiteisiin, myös kirjallisuuteen. Jos lapsuuskodissa harrastetaan taiteita, ne todennäköisemmin tulevat myös kodissa kasvaneille lapsille tärkeiksi. (Saresma 2002, 35.) Kirjallisuuteen tutustuminen alkaa monen suomalaisen lapsen kohdalla iltasadusta. Lapsille lukemisen tapa on meillä niin yleinen, että sen voi väittää kuuluvan pikkulapsiperheiden rutiineihin. (Eskola 1999, 147.) Vanhemmat antavat lapsilleen esimerkkiä myös suhteessa kirjallisuuteen. Jos lapset tottuvat näkemään vanhemmat kotona usein kirja kädessä, tarttuu esimerkki heihinkin. On ilahduttavaa nähdä, kuinka vanhemmat käyvät aivan pienten lasten kanssa kirjastossa ja opastavat näin kirjaston palvelujen käyttöön. Usein kuvauksia lapsuudesta leimaa nostalgisuus ja jos lapsuuskoti on ollut kannustava, kuvataan miljöökin hyvin myönteisesti. Materiaalisesti köyhäkin koti voi olla kulttuurikoti, kuten 1940 luvulla syntynyt nainen kertoo: ”Koti ei ollut siis mikään kulttuurikoti, mutta nyt ajateltuna se kuitenkin antoi paljon virikkeitä. Isää kiinnostivat kirjat ja hän luki huolellisesti päivän lehdet. Hän oli myös tarkka kirjoistaan ja muistan miten himoitsin hänen tarkoin varjeltuja aarteitaan.” (Saresma 2002, 45.)

Lapsuus- ja nuoruusvuodet ovat kasvamisen aikaa myös suhteessa taiteeseen (emt., 44). Lapsuudessa monilla on ahmimisvaihe. Lapsuuteen ja varhaisnuoruuteen kuuluvat tytöillä usein klassiset tyttöromaanit (Runotytöt ja Annat). Perinteiset seikkailukirjat (Tarzanit ja Viisikot) ovat ilmeisesti menettäneet asemaansa. Tilalle on noussut esimerkiksi Harry Potter, joka on saanut myös pojat lukemaan.

Postmoderni maailma on täynnä epäjätkuvuuksia ja epävarmuutta. Nuoret lukijat etsivät kirjoista pysyvää seuralaista, joka säilyisi rinnalla läpi elämän. Nuoruuteen kuuluu kapinointi, mutta kaikesta huolimatta nuoret kaipaavat elämäänsä myös pysyvyyttä, kauneutta ja herkkyyttä. Rakkaat kirjat tuovat elämään tuota pysyvyyttä ja ne myös auttavat säilyttämään unelmia ja haaveita vielä aikuisuuden rajallakin. (Eskola 1998, 180.) Nuoruusvuosina kirjallisuus voi toimia kasvattajana, auttaa etsikkoaikana kohti aikuisuutta. Nuori nainen analysoi kasvamistaan ja kaunokirjallisuuden merkitystä nuoruudessa: ”Kirjallisuus on ollut se kasvattaja, josta olen ottanut tukea ja joka on laskenut lohduttavan siipensä harteilleni epävarmuuden hetkinä ja lainannut minulle omastaan.” (Saresma 2002, 48-49.)

2.1.2 Aikuisikä

Aikuisikä tuo useimmille elämään jokapäiväiset rutiinit. Oma taiteenala on yleensä löytynyt nuoruuden etsikkoajan jälkeen. Työ, perhe, sosiaalinen elämä, harrastukset, lomat ja vapaa-aika rytmittävät elämää. Tässä vaiheessa myös taideharrastukset kietoutuvat osaksi arkea. Taideharrastus on lomitettava muuhun, kiireiseen elämään. (emt., 49.) Erityisesti naiset kertovat siitä, kuinka palkka- ja kotityö vievät kaiken ajan, eikä sitä jää lukemiselle. Vaikka tasa-arvo Suomessa on parantunut, jää kodinhoito edelleen suurimmaksi osaksi naisten vastuulle. Lisäksi naisilta odotetaan täyttä panosta työelämässä. (emt., 53.)

Kiireen keskelläkin kirjallisuuteen on suhteellisen helppo palata. Julkisissa välineillä taitetut työmatkat voi käyttää lukemiseen. Illalla pienikin tuokio kirjan parissa rauhoittaa ja etäännyttää tästä ja seuraavasta päivästä. Kirjallisuudelle on ominaista, että samoihin lempikirjoihin palataan aina uudelleen. Esimerkiksi Seitsemän veljestä on kirja, johon moni tarttuu aina uudestaan enemmän tai vähemmän säännöllisin väliajoin. Jokainen lukukerta on erilainen. Jokainen lukukerta heijastaa sen hetkistä mielialaa ja elämäntilannetta. Aikuisiässä ja kiireisessä elämässä kirjat edustavat jälleen pysyvyyttä. Lempikirja voi periytyä, ja usein periytyykin, nuoruudesta. Uudet lukukerrat tuovat uusia näkemyksiä, mutta palaaminen myös rauhoittaa myllerryksissä ja stressin keskellä. Lempikirjan luo palaa kuin vanhan ystävän luo. Teksti on läpeensä tuttu, eikä itse lukeminen vaadi suurta ponnistelua tai keskittymistä, tuttuus rauhoittaa.

2.1.3 Elämän ilta

Työelämässä aikaa taiteelle ei ehkä juurikaan löydy. Työ, perhe ja sosiaalinen elämä vaativat aikaa ja usein hyvin tarkkaa ajankäytön suunnittelua. Vasta työelämän jälkeen on mahdollisuus palata täysipainoisesti rakkaan harrastuksen pariin. (emt., 58.) Monet kirja jäävät aktiivielämän aikana puheiksi; James Joyce'n *Odyseus*, Volter Kilven *Alastalon salissa*. Taide voi antaa ikääntyvälle ihmiselle paljon. Se pitää virkeänä ja aktivoi. (emt., 59.) Kirjallisuus voi mielen vireyden lisäksi toimia myös seurana yksinäisyydessä. Äitini on kertonut, että jäätyään leskeksi lukeminen ja kirjoittaminen toivat ryhtiä elämään ja auttoivat yksinäisyydessä.

Iäkkäämmillä on aikaa ja malttia nauttia sanoista. On mahdollisuus palata omiin nuoruudenkin aikaisiin lempikirjoihin. Huomaa, että elämässä on oppinut paljon. Elämää saa takaisin. Ihmisen henkinen kasvu ja persoonallisuuden muokkautuminen jatkuu läpi elämän. Kirjoista voi saada vahvistusta persoonalleen. Lukemisharrastus ei useinkaan ala eläkeiässä, vaan jatkuu luontevasti jo lapsuudessa opittuna tapana. Työelämästä syrjään siirtyminen voi tuoda mukanaan tyhjyyden tunteen. Lukeminen auttaa tyhjiön täyttämässä. Eikä kyse lopulta olekaan enää tyhjiöstä: on riemastuttavaa, kun vihdoin on aikaa lukea. (emt., 59.)

2.2 LUKEMINEN YKSIN

Kuten luvussa kirjallisuuspiirien historiasta todettiin, lukeminen ei aina ole ollut yksinäistä puuhaa. Sen jälkeen, kun lukeminen siirtyi yksityiseksi tapahtumaksi, on se sellaisena mielellään pidettykin. Lukupiirien intiimi ilmapiiri vapauttaa usein aremmatkin kertomaan näkemyksiään. Ei kaikista kriitikoiden ylistämistä kirjoista tarvitse pitää. Kirjan ansiot voi tunnustaa ja nähdä, vaikka se ei omien suosikkien joukkoon kuuluisikaan. Lukukokemus on hyvin henkilökohtainen, mutta muiden mielipiteet antavat ajattelemisen aihetta ja laajentavat kokemusta.

Osa kirjoista kuuluu lukijoillaan aina yksityiselämään. Paljon lukemista harrastavilla on tapana palata tiettyjen suosikkien pariin. Omissa suosikeissa on usein tietyt kohdat, joita luetaan uudestaan ja uudestaan mielialan mukaan. Tämä on lukemisharrastuksen yksityisintä aluetta. Henkilöt, joille lukeminen ei ole osa jokapäiväistä leipää, eivät tätä aina ymmärrä. Kirjaharrastajille omat, tärkeät kohdat ovat päiväkirjanomaisia kokemuksia. Lähinnä tätä tapaa lukea voisi verrata oman lempimusiikin kuuntelemiseen.

Kysyttäessä moni mainitsee harrastukseksi lukemisen. On mielenkiintoista lukea vaikka viikkolehtien tekemiä haastatteluja julkisuuden henkilöille. Kun kysytään viimeksi luettua kirjaa, on lähes poikkeuksetta vastauksena jokin kriitikoiden ylistämä nykykirja. Onko kirjallisuus ja lukeminen oikea harrastus vain silloin, kun lukee ns. hyvää kirjallisuutta? Ei ole kovin kaukana aika, jolloin agraari-yhteiskunnassamme kaunokirjallisuuden lukemista pidettiin ajantuhlauksena. Se oli turhaa itsensä viihdyttämistä, turmiollistakin. Edelleenkin hyvänä kirjana pidetään sellaista, joka

tarjoaa älylle haastetta. Vasta aivan viime vuosina esimerkiksi dekkarit on hyväksytty ns. hyväksi kirjallisuudeksi. Mutta niinpä dekkareistakin on hävinnyt pelkkä viihdyttävä ote: nykydekkari ottaa reippaasti kantaa yhteiskunnallisiin ongelmiin.

2.3 LUKEMINEN YHDESSÄ

Kirjallisuus ja lukupiirien merkitys on monelle jaetussa lukukokemuksessa. Koska jokainen lukee kirjan oman kokemusmaailmansa ja elämäntilanteen pohjalta, on jokaisen kokemus erilainen. Kun lukukokemus jaetaan, saadaan kirjaan eri tulkintoja ja näkemys avartuu. Makuasioista voi ja saa kiistellä. Kirjoista keskusteleminen ja oman kokemuksen jakaminen muiden kanssa tuo lukukokemukseen syvyyttä, ei omista näkemyksistä tarvitse luopua. Lukupiireissä tutustuu kirjoihin, kirjailijoihin ja genreihin, joihin ei muuten tulisi tarttuneeksi. Useimmilla kokeneillakin lukijoilla on myös ennakkoluuloja. On kirjailijoita, joita ei koskaan halua lukea, genrejä, joita järjestelmällisesti välttää.

Kirjat, jotka saavat paljon julkisuutta aiheuttavat keskustelua. Ilman piirejäkin mielipiteidenvaihtoa käydään verkossa. Anonymiteetti helpottaa keskustelua, eri asia on, mitä se vaikuttaa keskustelun tasoon. Kaikkea ei ehdi, eikä tarvitse lukea. Joskus riittää, että joku toinen on lukenut kirjan. Kirjallisuuden harrastajat jakavat mielellään kokemuksiaan muiden kanssa, eivätkä ole mustasukkaisia omista lukukokemuksistaan.

3. KIRJAN ROOLI ERI ELÄMÄNTILANTEISSA

Taide ei anna ainoastaan esteettistä nautintoa, se on myös voimavara arjessa ja arkeen. (emt., 64.) Elämän kriiseissä kaunokirjallisuudesta voi tulla samanlainen keskustelukumppani kuin ystävästä tai siitä voi saada samanlaista apua kuin itseapukirjallisuudestakin. (emt., 72.)

Fyysisesti kirjoja voi rakastaa kahdellakin eri tavalla. Toisaalta on olemassa lukutoukkia, joiden intohimona on pelkästään lukeminen. Toisaalta on bibliomaaneja, eli niitä, joiden intohimona on keräillä ja omistaa kirjoja. (Eskola 1998, 143.) Bibliomaaneille fyysinen kirja on tärkeä, kirjan omistaminen tuo hyvän olon tunteen. Tärkeitä ovat kirjan painovuosi, painos ja kunto. Ensipainosten hinnat voivat nousta

huikeiksi. Lukutoukka saa lukunautintonsa yhtä lailla pokkarista kuin arvokkaasta versiosta. Kirja voi olla oma tai lainattu, tärkeintä on lukeminen.

Kirja voi toimia monella tavalla kumppanina elämän eri tilanteissa. Seuraavassa käytän nimityksiä taide ja kirjallisuus rinnakkain. Jokainen taidekokemus voi antaa voimavaroja ja sisältöä arkeen ja elämään. Kuvatut taiteen ja kirjallisuuden tehtävät eivät esiinny yksinään, vaan kietoutuvat elämän aikana toisiinsa. Taiteen kokeminen ja lukuelämykset ovat niin monisäikeisiä, että niille annetaan elämäntilanteesta riippuen erilaisia merkityksiä. Merkitykset ja kokemukset ovat yksilöllisiä ja muuttuvat elämän aikana, ainakin saman teoksen kohdalla. (Saresma 2002, 66.) Tekstien lukemisessa ei koskaan ole kyse vain tulkinnasta, vaan erilaisista käyttötavoista. Tekstit tulevat eri tavoin osaksi lukijan elämäntilanteita. Vaikka tekstiä luettaisiin keskittyneesti ja siihen paneutuen, lukemisessa on aina mukana tekstin ulkoisia, lukijan omasta elämästä ja intertekstuaalisesta tietämyksestä syntyviä kysymyksiä. (Lehtonen 2000, 197.)

Seuraava jaottelu taiteen ja kirjallisuuden merkityksestä elämän eri tilanteissa on lainattu Saresmalta (2002, 63-97).

3.1 TERAPIA

Kirjallisuutta voi lukea ja se voi toimia apuna elämässä monella eri tasolla ja monenlaisissa elämän kriisitilanteissa. Kirjoista voi saada apua pahaan oloon. Silloin kirja toimii terapeuttisesti. (emt., 66.) Markkinoilla on valtavasti erilaisia elämäntilanteita opettavia, mutta tässä tarkoitan erityisesti kaunokirjallisuuden terapeuttista merkitystä. Kaunokirjallinen teos voi tuoda ratkaisumalleja kriiseissä. Kirjan avulla voi myös suhteuttaa omaa elämäänsä. Ratkaisumallit voivat tulla näennäisesti kaukaakin, esimerkiksi historiallisesti tai maantieteellisesti.

Kriisi voi laukaista myös tilanteen, jossa tuntee tarvetta purkaa suruaan kirjoittamalla. Terapeuttista kirjoittamista on käytetty ja käytetään paljon. Terapeuttinen kirjoittaminen ei ole ”vain” kirjoittamista. Monille ammattikirjoittajillekin työllä on terapeuttinen aspekti. Tätä ei aina uskalleta myöntää, koska sen pelätään vähentävän teoksen arvoa kriitikoiden silmissä. Taiteen ainoa tarkoitus ei tietenkään ole terapeuttina toimiminen,

mutta jos tekijälle teoksella terapeutinen aspekti on, ei sen pitäisi myöskään vähentää työn arvoa. (emt., 67.)

Kirjallisuudesta voi olla apua elämän suurissa kriiseissä: avioero, sairastuminen, läheisen kuolema. Kirjat peilaavat aina todellista elämää ja sieltä löytää ”kohtalotovereita”. Keski-ikäinen nainen kirjoittaa tärkeän ihmissuhteen loppumisesta ja kriisistä selviämisestä: ”Avioeroni jälkeen sain suurta lohtua Doris Lessingin ja Kerstin Thornvallin kirjoista, joita luin jopa alkukielellä...Luin, keskustelin ystävien kanssa ja selviydyin.”

3.2 IDENTITEETTITYÖ

Nyky-yhteiskunta ei tarjoa ihmiselle enää samanlaisia kiinnekohtia kuin vielä muutama vuosikymmen sitten (emt., 74). Suomalaisen yhteiskunnan muutos maatalousyhteiskunnasta moderniksi tietoyhteiskunnaksi on ollut todella nopea. Aiemmin aatteet, uskonto ja elinympäristö antoivat raamit, joissa oma identiteetti kehittyi ja kehitettiin. Nykymaailmassa aatteet ja uskonnot on kyseenalaistettu tai kumottu. Kylä- ja perheyhteisöt ovat hajonneet. Ihmisillä on silti tarve sijoittaa itsensä johonkin. Taiteet ja kirjallisuus antavat keinoja hahmottaa maailmaa. Taideharrastus liittyy usein kiinteästi oman minän rakentamiseen (emt., 75).

On luontevaa tarkastella taidetta oman minän kautta. Kirjallisuuden avulla identiteettiä voidaan tehdä monin eri tavoin: samastamalla henkilöhahmoihin, käsittelemällä omia kokemuksia teoksen kautta, testaamalla omia arvoja teoksen maailmankuvaa vasten. Identiteetin rakentaminen ei kuulu vain nuoruuteen. Käsitystä omasta minästä joudutaan pitämään yllä ja rakentamaan läpi elämän. Tässä taide ja kirjallisuus voivat toimia apuvälineinä. Kirja voi toimia kasvinkumppanina nuoruudessa, mutta myös läpi elämän. Maailma muuttuu nopeasti ja elämän suunta on itse päätettävä. Kirjat tuovat muutoksissa pysyvyyttä. Ne voivat muodostua rutiineiksi, joista on hyvä ja turvallista pitää kiinni. Monilla on tapana esimerkiksi lukea tietyt kirjat joka kesä. (emt., 76-77.)

3.3 TUNNETYÖ

Kirjojen kautta voi samaistua henkilöhahmoihin ja elää suuria tunteita. Tunteiden käsittelystä on tullut nyky-yhteiskunnassa yhä tärkeämpää. Puhutaan emotionaalisesta pääomasta. Sillä tarkoitetaan tunnetalouden voimavaraa, jota hankkimalla ja käyttämällä selviää modernissa yhteiskunnassa. Kun korostetaan tunteita, nousevat pintaan myös elämykset. Tunteilla on suora yhteys taide-elämyksiin, taide toimii tunnetyön apurina. Taiteen avulla herätellään muistoja, voimistetaan omia tunteita ja etsitään niille purkautumisteitä. Taide auttaa käsittelemään tunteita, suhtautumaan kanssaihmissiin, jopa kohtaamaan ennakkoluuloja. Taiteen antamien elämysten kautta voi samaistua muiden asemaan, empaattinen suhtautuminen on helpompaa. (emt., 78-79.)

Kirjallisuudessa erityisesti runous kanavoi usein lukijan tunteita. Runot ovat tiiviitä, ehkä ne juuri siksi ilmaisevat tunteita niin hyvin. Kirjallisuuden kautta voi työstää omaa tuskaa ja elää hyviä hetkiä yhä uudelleen. (emt., 80.) Monet kirjallisuuden harrastajat ovat ainakin jossain vaiheessa itsekkin kirjoittaneet runoja tai proosaa. Kirjoittaminen on hyvä tapa kanavoida sellaisia tunteita, joita ei muuten voi näyttää: vihan, pettymyksen, rakkaudenkin. Samoja tunteita voi kokea ja työstää itsessään myös lukemalla.

3.4 ARJESSA JAKSAMINEN JA ESKAPISMI

Taiteen harrastajat tuntevat jaksavansa paremmin arkea. Kokemukset taiteen parissa auttavat unohtamaan vaikeudet ja vastoinkäymiset ainakin hetkeksi. (emt., 81.) Eskapismi, pakeneminen, ei ole itsensä pettämistä ja silmien sulkemista todellisuudelta. Henkiseen väsymiseen ja stressiin auttaa usein paremmin vaikka hyvä kirja, joka vie ajatukset muualle, kuin totaalinen lepo. Alitajunta tekee työtä ja ”paon” jälkeen ongelmatkin näyttävät siedettävämiltä. Haaveilemista ja arjesta pakenemista ei yleensä pidetä aikuisuuteen, kypsyyteen ja järkevyyteen kuuluvina, rationaalinen yhteiskunta ei rakentele pilvilinnoja. Jokainen kuitenkin tarvitsee myös oman haavemaailmansa, johon voi paeta. Kirjallisuus voi antaa vahvoja elämyksiä ja arjen rutiinit ja hankaluudet unohtuvat. Rutiinit mielletään usein sielua kuivettaviksi (emt., 82). Jokainen joutuu elämässään noudattamaan jonkinlaista järjestystä, mutta siitä on lupa irrottautua hetkeksi.

Usein eskapismi liitetään massaviihteen tyhjään ja passivoivaan maailmaan. Myös ns. korkeakulttuurin teoksiin voi liittyä samanlaista pakoa. Niidenkin avulla tavoitellaan jotain muuta olemisen tasoa – toisenlaista, elämyksellistä, merkityksellistä olemista. Voiko taidetta ja viihdettä edes erottaa tiukasti toisistaan? Eskapismi ei ole vain oopiumia kansalle, joka tarjoillaan viihteen muodossa, eikä se ole vain itsekästä pakoa todellisuudesta. (emt., 84.) Todellisuudesta pakeneminen antaa mahdollisuuden ottaa välimatkaa oman arjen ongelmiin. Välimatkan ja hengähdyksen jälkeen asiat pystyy suhteuttamaan paremmin ja toimivampien ratkaisujen löytäminen on helpompaa.

Omassa mielessä asioita ja ongelmia suurentele usein aivan suhteettomasti. Mikään asia ei näytä luettuna tai kirjoitettuna niin hirveältä kuin se näyttää omassa pimeässä mielessä kello kolme aamuyöllä. Silloin, kun ajatukset alkavat kiertää kehää, on hyvä hetki tarttua kirjaan. Tilanteesta riippuen se voi olla tuttu lempikirja tai jotain aivan uutta. Hetken pako auttaa usein löytämään takaisin todellisuuteen.

3.5 OMA HUONE

Taiteen tekeminen antaa oman tilan, oman huoneen (emt., 89) Lukeminen antaa loistavan tilaisuuden paeta omaan huoneeseen, vaikka ruuhkabussissa. Käsite *omasta huoneesta* on peräisin Virginia Woolfin samannimisestä kirjasta. Hän halusi naisille oman tilan, jossa on mahdollisuus kirjoittaa. Nykyajan suomalaisella naisella on usein mahdollisuus Woolfin peräämään omaan tilaan ja taloudelliseen riippumattomuuteen. Kuitenkin naiset kuvaavat usein tilan puutetta suhteessaan taiteeseen. Naisilla tilan puute johtuu tilaisuuden puutteesta, arjen pyöritys vie yksinkertaisesti kaiken ajan ja energian. Naiset joutuvat usein jättämään, ainakin osittain, taideharrastuksen työn ja perheen takia. Vastaavia kokemuksia ei miesten kohdalla löydy. (emt., 93-94.)

Omalla huoneella tarkoitetaan laajemmin omaa paikkaa, yksityisyyttä. Oven voi vetäistä muiden nenän edestä kiinni tai omaan huoneeseen voi halutessaan kutsua vieraita. Oman tilan ottaminen on hyvin tärkeää myös lukemisessa. Nykyään lukeminen mielletään yksinäiseksi ja rauhaa vaativaksi tapahtumaksi. On hyvin yksilöllistä, kuinka rauhallisen tilanteen lukemisen aikana tarvitsee. Monet pystyvät pakenemaan omaan tilaansa hyvinkin meluisassa ja levottomassa ympäristössä. Kun lukemisessa

pääsee alkuun, kaikki ulkopuolinen häly häviää. Toiset vaativat lukemisen ajaksi ehdotonta hiljaisuutta ja rauhaa. He tarvitsevat aivan konkreettisen oman tilan, oman huoneen. On myös kirjoja, jotka vaativat enemmän keskittymistä. On eri asia syventyä Jari Tervon Koljattiin kuin Ludvig Wittgensteinin Loogis-filosofiseen tutkielmaan. Pienikin piipahtaminen vaikka kesken työpäivän tai työmatkalla omaan tilaan virkistää. Omassa tilassa saa mahdollisuuden paeta hetkeksi ja arjessa jaksaminen helpottuu.

3.6 HENKINEN KASVU

Taide-elämykset ja taiteen harrastaminen antavat mahdollisuuden henkiseen kasvuun. Taide ei ole vain tietyn elitistisen joukon etuoikeus. Taiteen avulla voi jokainen hankkia elämäänsä sisältöä. (emt., 94.) Taiteiden harrastaminen sinänsä antaa elämälle mielekkyyttä. Siitä tulee luonnollinen osa elämää. Oman taiteenalan löytyminen nuoruusiän myrskyjen jälkeen voi olla hyvin rikastuttava kokemus. Oma taiteenala antaa mahdollisuuden ilmaista itseään ja puhua muille taiteen kautta. (emt., 95.)

Onnistumisen elämykset eivät vaadi huippulahjakkuutta. Taide-elämykset voivat antaa mahdollisuuden henkiseen kasvuun ilman huppeita puitteita. Antoisa keskustelu hyvästä kirjasta voi hyvin olla mahdollisuus kasvamiseen. Vuosien lukuharrastuksen jälkeen on palkitsevaa huomata, että aikaisemmin jokin hyvin vaikealta tuntunut kirja alkaa avautua. Vuodet tuovat jokaisen elämään lisää kokemuksia, joita vasten kirjallisuutta voi peilata. Ihmisen henkinen kasvu näkyy myös siinä, että kokeneempana ja enemmän elämää nähneenä tuttuakin kirja näkyy aivan uudessa valossa. Olisi aika surullista, jos näkemykset olisivat täsmälleen samanlaisia 20-vuotiaana ja 50-vuotiaana. Kirjojen kautta voi huomata oman henkisen kasvunsa ja kehityksensä. Vuosien mittaan luettujen kirjojen määrä kasvaa. Kokeneempana lukijana kykenee näkemään yhteyksiä eri kirjojen ja kirjailijoiden välillä ja kirjat avautuvat taas aivan uudella tavalla. Merkittävät kirjailijat ovat klassikkonsa lukeneet, samoin he seuraavat nykykirjallisuutta. Kirjoista löytyy aina muiden teosten ja kirjailijoiden vaikutuksia. Kirjaa, jossa ei olisi ensimmäistäkään ulkopuolista vaikutetta muista teoksista, olisi mahdoton ymmärtää.

4. ERÄÄN KIRJALLISUUSPIIRIN TARINA

Pidin Loviisassa vv. 1999-2003 kirjallisuuspiiriä, joka syntyi suoranaisestä sosiaalisesta tilauksesta. Minulla oli tuolloin antikvariaatti, jonne nopeasti muodostui kanta-asiakasporukka. Monet piipahtivat ohi kulkiessaan vain rupattelemaan ja luonnollinen aihe olivat kirjat. Syntyi ajatus vapaamuotoisesta kirjallisuuspiiristä. Pyörittelin ajatusta jonkin aikaa mielessäni ja laitoin kokeeksi paikallislehteen ilmoituksen.

Ensimmäiseen tapaamiseen saapui kaksi kanta-asiakasta. Vähitellen määrä kasvoi, mutta ei koskaan ylittänyt seitsemää. Määrä oli mielestäni hyvä. Isommassa ryhmässä käy helposti niin, että muutama on äänessä ja hiljaisemmat eivät juuri uskalla tai ehdi suutaan avata. Kun sana kirjallisuuspiiristä levisi, sain soittoja epävarmoilta kyselijöiltä. Soittajista monet olivat huolissaan siitä, että piirissä täytyisi olla erityisen hyvin perehtynyt kirjallisuuteen, muutenkin kuin oman harrastuneisuuden pohjalta.

Jälkeenpäin olen pohtinut, olisiko lukupiiri ollut parempi nimitys. Kirjallisuuspiiri vaikutti ehkä liian juhlalliselta ja viralliselta. Kirjallisuuspiiristämme tuli kuitenkin varsin onnistunut, kemiat toimivat välillämme hyvin.

4.1 KOKOONTUMISET

Kokoontumiset olivat täysin vapaamuotoisia ja luonnollisesti ilmaisia. Jossain vaiheessa minulle ehdotettiin kirjallisuuspiirin liittämistä kansalaisopiston ohjelmaan. Emme halunneet mukaan päiväkirja- ja osallistujamäärärumbaan. Se olisi vienyt piiriltä pois jotain sen vapaudesta.

Aluksi kokoonnuimme antikvariaattini tiloissa. Kun jouduin lopettamaan yrityksen, tuli Loviisan kaupunki todella hyvin vastaan. Saimme kokoontumistilan kaupungin kirjastoon juuri valmistuneen Mediateekin tiloista, eikä vuokraa peritty. Kokoontumisissa tarjottiin teetä, kahvia ja keksejä. Yksinkertaisuuden vuoksi, hoidin tarjoilun ja jokainen laittoi tai oli laittamatta jonkin kolikon kahvikassaan.

4.2 KIRJAT

Tapasimme suunnilleen kahden viikon välein. Edellisellä kerralla sovimme kirjailijan tai genren, josta keskustelimme seuraavalla kerralla. Kuka tahansa osallistujista sai ehdottaa seuraavaa aihetta, mitään vuorojärjestelmää ei ollut. Emme valinneet yhtä tiettyä kirjaa, kuten monissa kirjallisuuspireissä on tapana. Syy tähän oli hyvin käytännöllinen: Loviisassa ei ollut muuta kirjakauppaa kuin oma divarini. Kirjastossa ei samaa kirjaa ollut kuin muutama kappale (niistäkin osa ruotsiksi), eikä takeita ollut, että ne olisivat juuri silloin vapaina. Lukunopeudet ja aikataulut arjessa ovat erilaisia, eikä kaksi viikkoa ole kovin pitkä aika. Valitessamme kirjailijan, jolla oli suhteellisen laaja tuotanto, tai kokonaisen genren, mahdollistimme kaikkien halukkaiden osallistumisen. Etenkin eri genrejen tarkastelu toi laajan pohjan mielipiteiden vaihdolle.

Kotimaisista kirjailijoista käsitelimme mm. Eino Leinoa, Minna Canthia, Hannu Salamaa, Juhani Ahoa, Pirkko Saisiota, Kari Hotakaista. Ulkomaalaisista Guy de Maupassantia, Gabriel Garcia Marquezia, Alice Munroa, Andrei Makinea, John Irvingia. Marquezin rinnalla käsitelimme yleensä latinalaisen Amerikan kirjallisuutta. Maupassantin ohella keskustelimme novellin historiasta ja novellista kirjallisuuden lajina. Itse oikeutettuna mukana olivat suuret venäläiset klassikot: Dostojevski, Tsehov, Tolstoi, Gogol. Niistä riitti tarinaa useammaksikin kerraksi. Kirjallisuuden lajeista myös dekkari ja sci-fi saivat omat iltansa. Kotimaisista mukaan nousivat Martti Yrjänä Joensuu ja Leena Lehtolainen. Sci-fi-puolella käsiteltävinä olivat esimerkiksi Isaac Asimov sekä Arkadi ja Boris Strugatski.

4.3 KESKUSTELUT

Keskustelu lähti yleensä käyntiin illan aiheesta, mutta ennen kuin osapuilleen kahden tunnin tapaaminen oli ohi, keskustelu oli rönsyillyt jo monelle eri taholle. Eniten keskustelu liikkui kuitenkin aina siinä, kuinka käsiteltävä aihe heijasteli omaa maailmaamme tai aikaamme. Tämä todistaa jälleen kerran kirjallisuuden mahdollisuuden peilata ympäröivää maailmaa. Kosketuspintoja löytyy vuosikymmenestä, vuosisadasta toiseen.

Käsiteltävä kirja tai genre toi tietysti paljon viittauksia muhin kirjoihin. Tällaisten sivuviittaustenkin kautta jokaiselle kertyi uusia ehdokkaita lainattavien kirjojen listalle. Käsiteltävä aihe toi usein esiin muita samantyyllisiä, samasta aiheesta kirjoitettuja kirjoja. Viittaukset klassikoihin tulivat esiin jatkuvasti. Osaltaan tämä johtui tietysti siitäkin, että merkittävät kirjailijat maasta riippumatta ovat tietyt kirjallisuuden kulmakivet lukeneet. Yhteiskunnallisia aiheita ei voitu välttää. Sitoivathan käsiteltävät kirjat meidät todellisuuteen. Kritiikkiä kevensivät huumori ja ironia. Välillä tapaamiset muistuttivat osittain jo omaa Uutisvuotoa, viimeisen kahden viikon tapahtumat ruodittiin läpi: maahanmuuttajista, Yhdysvaltain silloiseen presidenttiin asti. Me emme olleet akateemisesti kirjallisuutta tutkiva piiri, kirjallisuus tuli osaksi jokapäiväistä elämää. Teoriat ja tulkintamallit jätettiin kokonaan sivuun.

Koska meitä oli vähän ja kaikki luottivat toisiinsa, käytiin illoissa läpi hyvinkin kipeitä ja henkilökohtaisia aiheita. Kirjat nekin esiin toivat. Asiasta ei koskaan erikseen sovittu, mutta vatiolo piirin ulkopuolella oli itsestäänselvyys.

4.4 PIIRIN MERKITYS

Olen iloinen, että piiri jatkaa edelleen toimintaansa. Muutin itse pois Loviisasta ja vetovastuun otti tutkimukseenkin osallistunut Marja-Leena. Aluksi piiri jatkoi samaan tapaan vapaamuotoisia tapaamisia. Nyt kirjallisuuspiiri on tullut osaksi kirjastossa kirjastonhoitajan johdolla pidettävää piiriä. Piirin luonne on jonkin verran muuttunut. Vetäjä pitää ensin noin tunnin mittaisen alustuksen. Aiheena voi olla jokin hiukan abstraktimpikin käsite, esimerkiksi *matka*. Tapa tuntuu hyvin mielenkiintoiselta. Jokaisen mieleen tulee sanasta `matka` hyvin erilaisia kuvia. Keskustelusta voi tulla hyvin hedelmällistä.

Tällaisilla harrastuspiireillä on etenkin pienillä paikkakunnilla suuri merkitys. Samanhenkisten mielipiteidenvaihto piristää elämää. Meille tärkeintä oli mahdollisuus keskustella kirjoista. Siinä mukana tulivat muutkin keskustelut, mutta aina ne tavalla tai toisella kiertyivät kirjoihin. Meidän kirjallisuuspiiriläisemme eivät juuri tapailleet ryhmän ulkopuolella. Ei ehkä voi sanoa, että olimme ystäviä sanan laajemmassa

merkityksessä. Meitä yhdisti rakkaus kirjallisuuteen ja jokseenkin samanlainen elämänkatsomus, sekä edellä mainittu luottamus toisiimme.

Huumorilla ja naurulla oli piirissämme merkittävä sija. Kysymykseen (Liite 1) ”Mikä oli piirin paras anti?” Tuli myös vastaus: ”Naurua. Paljon naurua.” (Jouni). Huumorimme oli ehkä sisäänpäin lämpiävää siinä mielessä., että jo ensimmäisen vuoden jälkeen tiesimme ja tunsimme toistemme sietokyvyn. Melko raskastakin huumoria sallittiin. Piirillä oli vapauttava vaikutus. Piiriimme tuli yksi uusi vakituinen jäsen noin kahden vuoden kuluttua sen alkamisesta. Hän sulautui mukaan heti. Ikävä kyllä, en tavoittanut häntä haastattelua varten. Kaikille mukaantulo kahden toimintavuoden jälkeen ei ehkä olisi ollut helppo. Tämän tapaisissa harrastuspiireissä, jotka ovat vielä kooltaan pieniä, henkilökemioilla on suuri merkitys. Uusi jäsenemme oli heti osa meitä ja toi arvokkaan lisän iltoihimme.

5. NELJÄ KERTOMUSTA PIIRILÄISILTÄ

Sain lähettämiini kyselylomakkeeseen (Liite 1) sähköpostitse kolme vastausta: Raunilta, Marja-Leenalta ja Mirjalta. Jouni vastasi kyselyihin ja haastatteluun kotona. Koska vastaukset ensimmäiseen kyselylomakkeeseen jäivät melko suppeiksi, lähetin sähköpostin välityksellä lisäkysymyksen. (Liite 2). Täydensin lopuksi tutkimusta puhelimitse tehdyllä haastattelulla. (Liite 3) Puhelut nauhoitin haastateltavien suostumuksella.

Kysymyksillä hain vastausta siihen, millaisia lukijoita piiriin osallistuneet olivat. Millainen oli heidän lukijahistoriansa ja millaiset kirjat olivat elämän varrella nousseet merkityksellisiksi. Toiseksi halusin selvittää, mikä merkitys kirjallisuuspiirillä oli ollut heille: oliko piiri vaikuttanut heidän lukutottumuksiinsa ja millainen merkitys oli piirissä saadulla jaetulla lukukokemuksella.

5.1 MILLAISIA LUKIJOITA

Lukupiiriläisten ikä oli 40-60-vuotta. Kirjallisuuspiirissä oli mukana myös kaksi varttuneempaakin, mutta heiltä en saanut vastauksia. Kaikki olivat jo tottuneita lukijoita ja lukeneet paljon. Miehiä piirissä oli vain yksi. Tämä mieskato on ilmeisesti hyvin

yleinen piirre taidetta ja kulttuuria sivuavissa harrastuspiireissä. Koulutustausta vaihteli alemmasta korkeakoulututkinnosta ylempään korkeakoulututkintoon. Kaksi vastanneista oli vielä työelämässä kaksi ei. Kaikki vastanneet olivat aloittaneet lukemisharrastuksen jo lapsena. Jokainen oli myös oppinut lukemaan ennen kouluikää.

”...Lapsena oli kirjoilla ja kirjastolla suuri merkitys. Haettiin aina iso pino viikonlopuksi kirjoja. Ja minun lempikirjani oli Seitsemän veljestä. Sitä me leikittiin naapurin lasten kassa. Varsinkin romaani-kohtaus oli sellainen, jota leikittiin. Sillä oli hyvin suuri merkitys.”
(Marja-Leena)

”Aloitin lukemaan kaunokirjallisuutta jo lapsena, ensin tietysti lasten ja nuorten kirjoja, mutta jo nuorena klassikkojakin...Kirjasto oli kovassa käytössä. Välillä omien lasteni pienenä ollessa oli vähän vähemmän harrastusta lukemiseen, mutta taas myöhemmin on aikaa ja halua lukemiseen. Luen kaikenlaista kirjallisuutta ja haluan tutustua uutuuksiin, tosin klassikot pitävät aina pintansa. Hyvät dekkaritkin ovat välillä mukavaa luettavaa.”

(Rauni)

Lapsuudessa omaksuttu lukuharrastus kantaa läpi elämän. Harrastuksessa saattaa tulla hiljaisempia aikoja, elämäntilanteen takia, mutta kokonaan se ei unohdu.

”Opin lukemaan hieman ennen 6:n ikävuoden täyttymistä. Siitä alkoi vimmattu lukeminen, joka jatkuu. Välillä on tietenkin rauhallisempia jaksoja, johtuen mm. työtilanteista, jolloin keskittymisen voimavaroja tarvitsee muuhun. Joskus heikko mielenkunto vaikuttaa siten, ettei jaksa eikä pysty

lukemaan. Mutta olosuhteiden muututtua lukeminen taas jatkuu.”

(Jouni)

Lapsuuden lukemistoon kuuluivat usein lasten ja nuorten klassikot. Kuitenkin melko varhaisessa vaiheessa kaikki hakeutuivat myös aikuisten kirjojen pariin. Uteliaisuus kirjoja kohtaan on suuri lapsuudesta alkaen. Piiriläisten iät takasivat sen, että heidän lapsuudessaan televisiokaan (tietokoneista puhumattakaan) ei vielä kilpaillut vapaa-ajasta samalla tavoin kuin nykyään. Kirjastojen merkitys nousee selkeästi esille kaikkien lapsuusmuistoissa. Ensimmäinen kirja jää usein mieleen. Kirjat ovat hyvin tärkeitä aivan fyysisinä objekteina. Kirjat antoivat myös mahdollisuuden tutkia asioita, jotka oikeastaan olivat lapsilta kiellettyjä.

”Lapsuusvuosien kirjallisuus oli luonnollisesti satu- ja seikkailuosastoa. Muistan ensimmäisen kirjan, jonka luin heti lukemaan opittuani: Martti Haavion Suomalaisia eläinsatuja. Varhaisvuosina kolusin lastenkirjastot läpi, mutta aikuispuolelta ei saanut lukea. Keksinkin silloin ratkaisun: isäni virkavelvoitteeseen kuului sivukirjaston hoitaminen, auki kerran viikossa. Tarjouduin hoitamaan kirjaston hänen puolestaan ja hän suostui. Eihän syrjäkylän kirjastossa väkeä paljon käynyt ja tämä antoi mahdollisuuden päästä käsiksi aikuisten kirjallisuuteen. On toki mainittava, että kotonamme oli hyvä ja laaja kirjasto, mutta se oli ehkä 10-12 -vuotiaalle vielä hieman vaativaa. Suunnilleen 15 ikäisenä ryhdyinkin sitten lukemaan isäni kirjastoa, myös häneltä saamieni vinkkien mukaan.”

(Jouni)

Merkittävistä kirjoista puhuttaessa klassikot nousevat kaikkien vastauksissa esiin. Klassikot kestävät aikaa, jokainen sukupolvi lukee klassikkonsa uudelleen. Meidän ikäjakaumamme ei ollut niin suuri, että sukupolvien välisiä kuiluja olisi tullut selkeästi

esiin. Olisikin ollut hyvin virkistävää, jos mukana olisi ollut myös nuoremman polven edustajia. Johtuneeko suomalaisesta mentaliteetista, mutta suuret venäläiset klassikot ovat jättäneet lähtemättömät jälkensä.

”Dostojevskilta luin ensimmäiseksi Köyhää väkeä. Tuli valtava innostus, kuinka joku voi kirjoittaa tuolla tavalla. Kai se oli vähän pakoa todellisuudestakin. Aina kun kirjojen kanssa hääriä, on se vähän pakoa todellisuudestakin.”

(Mirja)

Kyllä jotkut klassikot räjäyttivät tajunnan jo nuorena: Dostojevski ja muut venäläiset klassikot. Jo nuorempana alkoi miettiä syntyjä syviä.

(Rauni)

Mielialalla on suuri merkitys lukemisen valinnassa. Painava teksti vaatii virkeän ja vastaanottavaisen mielen.

”Mieliala vaikuttaa aika lailla siihen, millaiseen kirjaan tartun...Joskus ei jaksa keskittyä kovin raskaaseen, joskus taas kaipaa painavaa pohdittavaa. Toisinaan taas ihmissuhteisiin liittyvät romaanit ovat ajankohtaisia. Sotakirjallisuus on oikeastaan sellainen alue, jota en harrasta. Kuitenkin klassikot, joissa sota on läsnä, mutta ei pääosassa, ovat kiinnostavia.”

(Rauni)

Dekkareita pystyy lukemaan väsyneenä kun taas esim. Lutherin lukeminen vaatii rauhallista mieltä ja sitä voi lukea vain hyvin pieninä paloina kerrallaan. Vahinko vaan että muu elämä ja muut mielenkiinnonkohteet vaativat aikaa kirjallisuudelta. No onhan meillä nämä pitkät talvet...

(Marja-Leena)

5.2 MITEN KIRJAT OVAT VAIKUTTANEET

Nuoruuden etsikköaikana haetaan usein minuutta filosofiasta. Useimmat tyytyvät hyviin käännöksiin, mutta Mirja halusi paneutua asiaan perusteellisemmin.

”Nuorena innostuin filosofiasta ja elämäntarkastuksellisista kirjoista. Sokrateen puolustuspuhe oli hyvin tärkeä. Aloin opiskella vanhaa kreikkaa. Homerosta yritin lukea yksin, mutta heksametri ei ensin oikein avautunut. Vasta kun oikein tankkasin, opin runomitan. Sillä oli minulle iso merkitys. Vaikea siitä on ammattia kuvitella, mutta innostus oli suuri.”

Kirjallisuus voi vaikuttaa elämäntarkastuksen muotoutumiseen. Kirjallisuuden harrastajat, luonteeltaan uteliaat, kyseenalaistavat mielellään itsestäänselvyyksiä. Juuri sotien jälkeen syntyneille kotien antama ideologia elämään ei aina riittänyt.

”Käännekohdaksi tuli Linnan Pohjan tähti. Näin ykkösosan ensiksi teatterissa ja luin sen välittömästi esityksen jälkeen. Se oli kokemus, joka muutti elämäntarkastuksen sillä kertaa. Olen kotoisin hyvin porvarillisesta kodista. Pohjan tähti vaikutti niin, että maailmantarkastus muuttui oleellisesti ja laajensi kaiken kaikkiaan historian käsitystä.”

(Jouni)

Iän myötä kiinnostus elämän rajallisuuteen näkyy myös kirjavalinnoissa. Syntyjen syvien miettiminen kuuluu nuoruuteen, kun elämä on edessä. Uudelleen peruskysymyksiin palataan, kun on aika katsoa elämää taaksepäin.

”Vanhempänä kirjoilla on ollut valtava merkitys. Kun olen viisikymppinen niin suuri merkitys on elämää ja kuolemaa pohdiskelevalla kirjallisuudella. Sellainen oli esimerkiksi Miltonin Kadotettu paratiisi. Kirjoista yrittää ammentaa viisautta: pohdiskelevaa, pikkuisen uskonnollisestikin sävyttynyttä.”

(Marja-Leena)

Kirjallisuus voi tuoda mukanaan kokonaisen, suuren elämän muutoksen. Haaveena monella kirjallisuuden suurkuluttajalla ovat eläkepäivät, jolloin on rajattomasti aikaa lukemiseen. Sellaiseen ratkaisuun voi päätyä jo reippaasti ennen eläkeikää, mutta helpolla sellaiseen elämäntilanteeseen ei pääse.

”Minullahan on menossa tämä ”suuri kirjallinen odysseia” eli aion lukea kaikki maailman kirjallisuuden merkkiteokset aikajärjestyksessä. Olen tehnyt valtavan elämänmuutoksen. Tein valtavasti töitä ja sitten toteutin muutoksen. Jätin työni, muutin pienelle paikkakunnalle ja toteutin haaveeni: oma kirjasto ja luen.”

(Marja-Leena)

Kirjallisuus vaikuttaa elämän suurissa muutoksissa, jopa aiheuttaa muutoksia. Tärkeätä on kuitenkin aina se, että kirjat ovat läsnä elämässä kaiken aikaa.

”En pysyisi hengissä, jos en voisi lukea. Se on ihan välttämätöntä.”

(Mirja)

”Kirjallisuus on minulle enemmän kuin puoli ruokaa.”

(Marja-Leena)

5.3 LUKUKOKEMUKSET KIRJALLISUUSPIIRISSÄ

Kaikki haastatellut ovat hyvin kokeneita kirjallisuuden harrastajia ja lukemisen historia on pitkä. Kirjallisuus on vahvasti kietoutunut elämään jo kauan sitten. Keskustelut muiden lukijoiden kanssa tuovat silti aina jotain lisää lukukokemukseen. Pystyy kurkistamaan kirjaan ohi oman kokemusmaailmansa. Kysymykseen: ”Miksi alunperin lähdit mukaan lukupiiriin?”, tulikin vastaukseksi uteliaisuuden lisäksi halu keskustella kirjoista ja jakaa lukukokemuksia muiden kanssa. Kirjallisuuspiiriläiset tiesivät toisensa entuudestaan ja piiriin lähdettiin mukaan myös hyvien luvuvinkkien toivossa. Siten kirjallisuuspiirillä oli vaikutusta myös tuleviin lukuvalintoihin.

”Saa jakaa ajatuksia ja tulee uusia näkemyksiä. Tosilla saattaa olla ihan erialiset kokemukset. Jaettu lukukokemus tuo todella uutta ja uusia näkökulmia.”

(Rauni)

”Totta kai jaettu lukukokemus vaikuttaa. Itse kiinnittää huomiota itselle tärkeisiin asioihin ja niihin asioihin, joita itse oivaltaa. Mutta kun lukukokemusta jakaa niin esille tulee aivan erilaisia aspekteja ja aivan erilaisia asioita, mihin itse on kiinnittänyt huomiota.”

(Jouni)

Jaettu lukukokemus on yksi lisä harrastuksessa. On mielenkiintoista kuunnella muiden mielipiteitä, mutta kaikkein oleellisinta on se, mitä itse kokee. Kirjallisuuspiirin kautta tutustui uusiin kirjailijoihin ja ”uskaltautui” vieraampien kirjallisuuden lajien joukkoon. Mielipiteiden jakaminen kirjoista on virkistävää. Meidän piirissämme naurettiin paljon. Meillä oli hauskaa. Emme aina suhtautuneet asioihin kovinkaan hartaasti tai vakavasti. Aivan alkuaikoina mukana oli yksi henkilö, joka olisi kaivannut tapaamisiin akateemista kirjallisuuden tutkimusta. Se ei oikein innostanut muita. Ehkä tapaamiset välillä olivat hiukan liiankin vapaamuotoisia ja keskustelu rönsyili liikaakin. Se joukko, joka oli säännöllisesti mukana aivan ilmeisesti kuitenkin viihtyi.

Kirjallisuuspiiri auttaa tutustumaan kirjoihin muiden kautta. Elämänkatsomuksemme ja tapamme lukea olivat suhteellisen lähellä toisiaan. Toisten tekemiin lukuratkaisuihin oli helppo luottaa

”Silloin, kun käsitellään jotain kirjailijaa voi tutustua muihinkin kirjoihin, eikä kaikkea tarvitse itse lukea. Niin pystyy päättämään mitä muita tältä kirjailijalta kannattaisi lukea.”

(Marja-Leena)

Lukukokemuksia on hyvä jakaa myös ajan rajallisuuden vuoksi. Kaikkea ei missään tapauksessa ehdi elämänsä aikana lukea. Jokaisella piiriläisellä, kuten jokaisella kirjallisuuden harrastajalla, oli sama ongelma:

”Maailmassa on vaan liian paljon mielenkiintoisia kirjoja, jotta niihin voisi tutustua elinaikanaan!”

(Rauni)

6. YHTEENVETO

Aloittaessani opinnäytetyöni, minulla jokseenkin vahva ennakkokäsitys piiriläisten lukijahistoriasta ja suhteesta kirjallisuuteen. Olinhan kirjallisuuspiirissä yksi osallistuja muiden joukossa.

Saresman teoria kirjallisuuden (yleensä taiteiden) monisäikeisestä vaikutuksesta ihmisen elämässä tuki vahvasti kirjallisuuspiirissä saatuja kokemuksia. Kirjallisuus ei ole elämälle vierasta, ei edes ns. korkeakirjallisuus. Lukeminen kantaa läpi elämän ja jokaiseen tilanteeseen löytyy sopivia tekstejä. Kirjan rooli lapselle on seikkailujen ja elämyksien tuoja, nuorelle apu identiteetin löytymisessä, aikuiselle mahdollisuus paeta arjesta, ikääntyneille uusi mahdollisuus jatkaa täysipainoista elämää. (Saresma 2002, 59-60.) Kirjat kertovat aina elämästä ja heijastavat ympäröivää maailmaa. Kaikki kirjat eivät avaudu ensi lukemalla, eikä elämäkokemus riitä kaikkea heti omaksumaan ja ymmärtämään. Lukeminen on siitä kiitollinen harrastus, että ikää ei koskaan ole liikaa. Jos fyysisesti kykenee lukemaan, harrastus voi jatkua läpi elämän.

Jokaisella kirjallisuuspiiriin osallistuneella oli hyvin samankaltaisia kokemuksia kirjallisuuden vaikutuksesta elämään. Kaikille kirjat olivat jo lapsuudesta läheisiä ja niiden vaikutus heijastui elämän käännekohdissa. Kirjoista oli haettu ja haetaan edelleen apua ja tukea elämän käännekohdissa. Tutut kirjat tuovat jatkuvuuden ja turvallisuuden tunnetta.

Tätä työtä tehdessäni olen paljon miettinyt kirjallisuuspiirin antia. Opinnäytetyötä tehdessäni seurasin jonkin verran myös verkossa pyöriviä kirjallisuuspiirejä. Ne ovat hyvä lisä, mutta mielestäni ne eivät täysin voi korvata perinteisiä kokoontumisia. Kirjallisuus kertoo elävästä elämästä ja vaatii eläviä kontakteja. Kirjallisuuspiirin sosiaalinen puoli oli merkittävä, tärkeintä oli kuitenkin päästä

puhumaan vapaasti toisten kirjoihin hurahtaneiden kanssa. Puhuimme paljon muistakin asioista, mutta aina kirjojen kautta. Oliko sitten kaikkien asioiden naamioiminen kirjallisuuteen pakoa todellisuudesta? Vaikea vastata. Sen tiedän, että joitakin sellaisia asioita tuli keskusteluissa esiin, joita ilman kirjan tuomaa ”aasin siltaa” tuskin olisi otettu esiin. Jokaisella on kipeitä asioita, joista ei ole aivan helppo puhua ilman pientä suojaverhon riepua. Eihän meidän kirjallisuuspiirimme ollut mikään ammattilaisten järjestämä terapiaistunto. Ei kukaan kyennyt tai halunnut terapoida toisia. Me vain kuuntelimme – ja ehkä suosittelimme jotakin kirjaa.

LÄHTEET:

Anarkistinen lukupiiri 2009. Viitattu 25.11.2009

<http://takku.net/statipages/index.php/lukupiiri>

Eskola, Katarina (toim.) 1998. Elämysten jäljillä. Taide ja kirjallisuus suomalaisten omaelämäkerroissa. Rauma: SKS Tietolipas 152.

Eskola, Katarina 1999. Kulttuuri naisten elämän voimana. Teoksessa Suomalainen nainen. Keuruu: Otava.

Hyypä, Markku T. & Liikanen Hanna-Liisa 2005. Kulttuuri ja terveys. Helsinki: Edita Prima Oy.

Jyväskylän yliopisto 2009. Viitattu 29.11.2009

www.jyu.fi/hum/laitokset/taiku/opiskelu/nykykulttuurui

Lehtonen, Mikko 2000. Merkitysten maailma. Tampere: Vastapaino.

Marx-lukupiiri 2009. Viitattu 25.11.2009

<http://marxpiiri.wordpress.com/marx-lukupiirit/hofk/>

Mäkinen Ilkka 1997. ”Nodvändighet af Lainkirjasto”. Modernin lukuhalun tulo Suomeen ja lukemisen instituutiot. Jyväskylä: SKS.

Mäkinen Ilkka (toim.) 2009. Suomen yleisten kirjastojen historia. Helsinki: BTJ Kustannus.

Piha, Kirsi. Mitä lukupiireissä nyt luetaan. Viitattu 25.11.2009

<http://blogit.hs.fi/lukupiiri/mita-lukupiireissa-nyt-luetaan/>

Saresma, Tuija 2002. Häivähdys kauneutta, Taide suomalaisessa arjessa. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Vanhan kirjallisuuden päivät 2009. Viitattu 25.11.2009

<http://vanhankirjallisuudenpaivat.com>

Woolf, Virginia 1980. Oma huone. Helsinki: Kirjayhtymä

LIITTEET

Liite 1

KYSELY

Teen opinnäytetyötä Humanistisessa ammattikorkeakoulussa kulttuurituottajan linjalla. Opinnäytetyöni aihe on lukupiirin merkityksestä ja vaikutuksista jokapäiväisessä elämässä. Haluaisin teiltä omakohtaisia kokemuksia lukupiiriin osallistumisesta.

Kaikki tiedot käsitellään luottamuksellisesti. Työssäni käyttäisin mielelläni etunimiä, mutta halutessanne voitte kieltää sen.

Tulen Loviisaan elokuun alussa ja haluaisin haastatella ainakin osaa ryhmästä ryhmähaastattelussa.

1. Sukupuoli: Nainen ____ Mies ____

2. Ikä: 20-29 ____

30-39 ____

40-49 ____

50-59 ____

60-69 ____

70-79 ____

80- ____

3. Koulutustausta, ylin suorittamani tutkinto

Peruskoulu ____

Yo-tutkinto ____

Ammattikoulu ____

Alempi korkeakoulututkinto ____

Ylempi korkeakoulu ____

4. Miksi alun perin lähdit mukaan lukupiiriin?

5. Mistä sait tietoa lukupiiristä?
6. Onko ajan järjestäminen osallistumiselle ollut helppoa/vaikeaa?
7. Osallistutko tapaamisiin säännöllisesti?
8. Tapaatko piirin jäseniä myös muina aikoina?
9. Mitä lukupiiriin osallistuminen on sinulle merkinnyt?
10. Onko piiriin osallistuminen vaikuttanut kirjavalintoihisi?
11. Mikä on ollut mielestäsi lukupiirin paras anti?
12. Kerro omasta lukuharrastuksestasi ennen piiriin tulemistasi?

13. Onko ryhmällä tai ryhmässä tehdyillä kirjavalinnoilla ollut vaikutusta lukuharrastukseesi?

14. Millaiseksi kuvailisit lukupiirin toimintaa? Ovatko tapaamiset esimerkiksi tiukan asiallisia vai vapaamuotoisia?

15. Oletko harrastanut muita taiteenlajeja, jos niin mitä?

16. Onko lukupiiri vaikuttanut muihin taide- tai kulttuuriharrastuksiisi?

Toivoisin saavani vastaukset kesäkuun loppuun mennessä.

Yhteystietoni: Anneli Suova

Virastotie 4 B 16

54500 Taavetti

puh: 046-645 32 14

e-mail: anneli.suova@gmail.com

Kiitos vastauksista ja oikein hyvää kesää!

Liite 2

Hei,

vaivaisin sinua vielä hiukan sen opinnäytetyöni tiimoilta. Tarvitsisin vielä teiltä vastanneilta vastauksen hiukan laajempaan kysymykseen. Eli voisitko lähettää minulle vapaamuotoisen vastauksen aiheeseen: Kerro omasta historiastasi lukijana. Millainen lukija olet? Vaikuttaako mieliala siihen, millaiseen kirjaan tartut?

Ihan vapaamuotoinen juttu. Pituudella ei ole merkitystä. Saanko käyttää sitten valmiissa työssä etunimeä, vai haluatko mieluummin koodin? Jos ehtisit toimittaa noin viikon sisällä, olisin hyvin onnellinen.

Oikein hyvää syksyä, toivottavasti vielä nähdään.

PALJON kiitoksia jo etukäteen.

anneli

Liite 3

Hei,

Vaivaisin vielä tuolla työlläni. Tässä olisi pari kysymystä mietittäväksi ja minun pitäisi tehdä niistä haastattelu. Koska välimatkaa on, niin olen saanut luvan tehdä sen puhelinhaastatteluna. Mikä olisi sopiva aika ensi viikolla? Soitan ihan silloin kun sinulle parhaiten sopii.

terveisin

anneli

Haastattelukysymykset

Tuoko jaettu lukukokemus jotain uutta yksityiseen lukukokemukseen verrattuna?

Onko kirjallisuudella tai jollakin tietyllä teoksella ollut merkitystäsi elämäsi käännekohtissa tai tiettyinä ikäkausina?

